

Een vlinderreis voor de eerste vondst!

Op zoek naar Rouwmantelrupsen!

tekst: Kars Veling

De Rouwmantel hoort tot de uitgestorven vlinders in Nederland. Toch zijn er in 1995 meer dan 1200 gezien. De kans dat ze zich hier zullen voortplanten is dus nu het grootst.

De Rouwmantel overwintert als volwassen vlinder. Ze kruipen weg onder openhaardhout, in holle bomen en op andere beschutte plaatsen. Als er genoeg de winter hebben overleefd, zullen ze dit voorjaar op zoek gaan naar een partner, paren en eitjes afzetten. Als dat lukt is de Rouwmantel wellicht in staat om weer blijvend in Nederland voor te komen. Dan kan de soort over vijf jaar weg uit de categorie 'uitgestorven' in de Rode lijst.

Vraat van Rouwmantelrupsen.
foto: vakgroep Natuurbeheer

Een prachtige winter

Het lijkt er op dat de afgelopen winter voortreffelijk was voor overwinterende vlinders. Het was koud en droog, en daar houden ze van. In van die vieze, natte

kwakkelwinters verbruiken ze heel veel energie, verzwakken en raken geïnfecteerd of beschimmeld. Als het echt koud is zijn ze volkomen in rust en verliezen weinig energie. Door de droge omstandigheden is de kans op infectie en beschimmeling veel minder.

En inderdaad, op de eerste mooie lentedagen in maart en begin april werden er al meer dan twintig Rouwmantels gezien. In het voorjaar zijn ze wat minder afkerig van nectarplanten en kunnen ze worden gezien op de bloeiende wilgenkatjes en op Sleedoorn.

Het vinden van een partner

Voordat een vrouwtje eitjes kan afzetten zal ze eerst moeten paren en hiervoor moeten mannetjes en vrouwtjes elkaar weten te vinden. Zijn er genoeg Rouwmantels in Nederland om voldoende van die ontmoetingen te krijgen?

Over de manier waarop mannetjes en vrouwtjes elkaar vinden, is niet zoveel bekend. Mannetjes bezetten plekken in zonnige bosrandjes en houden hiervandaan de omgeving goed in de gaten (de zit-en-wacht strategie). Andere dieren, of het andere Rouwmantels zijn of vogels of libellen, worden bij het binnenvliegen direct benaderd ter controle. In deze strategie horen de vrouwtjes wat rond te zwerfen langs dat soort 'ideale' bosrandjes, in de hoop te worden ontdekt door een mannetje. Er zijn ook aanwijzingen dat de Rouwmantel af en toe wat zoekgedrag vertoont, en dus 'actief' op zoek gaat naar een partner. In de Nederlandse situatie zal deze strategie meer kans van slagen hebben, omdat de dichtheden erg laag zijn. In de duinen, op de Waddeneilanden en op de Veluwe zijn zoveel Rouwmantels gezien dat een ontmoeting tussen mannetjes en vrouwtjes best mogelijk is.

Gelukkig veel eitjes bij elkaar

Na verloop van tijd, we zitten dan half tot eind april, gaan de vrouwtjes hun eitjes afzetten. Dit doen ze op allerlei loofbomen, waaronder Berk, Grauwe wilg en Boswilg. Die eitjes worden in grote aantallen bij elkaar afgezet als een soort manchete om een takje heen. Na een week of twee komen de eitjes uit en beginnen de rupsen te vreten. Dan blijkt hoe fijn het is dat er veel eitjes bij elkaar werden afgezet. Er zit nu namelijk een hele groep rupsen in de boom of struik en die geven

duidelijk zichtbare schade. Dat vergemakkelijkt het zoeken naar de rupsen.

Prachtige rupsen

Als eenmaal zo'n vraatplek is gevonden moet nog worden vastgesteld dat het inderdaad om Rouwmantelrupsen gaat. Als de rupsen al wat groter zijn, is dat geen enkel probleem want ze zijn zeer opvallend, met die schitterende bruinrode vlekken op de rug (zie ook de foto op de voorkant van het tijdschrift).

Volgroeide rupsen van de Rouwmantel. foto: Joop Schaffers

De eerste prijs: een vlinderreis

Voor de eerste goed gedocumenteerde rupsenvondst in Nederland heeft De Vlinderstichting, in samenwerking met Wolftrail, een vlinderreis voor twee personen naar de Eifel uitgelooft. Een lang weekend, volledig verzorgd vlinderen, met vierentwintig-uurs begeleiding door deskundigen van De Vlinderstichting. Om in aanmerking te komen voor deze prijs moet aan de volgende voorwaarden voldaan worden:

- Zodra de rupsen zijn ontdekt belt u op naar De Vlinderstichting met de melding (dan zouden we de melding kunnen controleren).
- U maakt een foto van de plek, waarop de rupsen te herkennen zijn en ook de vindplaats te zien is.
- U maakt ook een foto van de rupsen dichterbij, het liefst met een plaatse-lijk sufferdje (zo'n advertentieblaadje) van die week erbij.

De telefonische meldingen gelden als volgorde van binnenkomst, maar binnen een week moeten de foto's of dia's bij ons binnen zijn wilt u kans maken op de reis. Voor de tweede tot en met vijfde melding ligt een leuke attentie klaar.

Laten we hopen dat we veel rupsen vinden dit jaar en dat de Rouwmantel vanaf nu weer 'vast' in Nederland voorkomt.